

Мадиева А.М.

ага окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

madieva.aida@mail.ru

Джунушалиева К.К.

педагогика илимдеринин кандидаты, доцент

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

kalimandzunusalieva@gmail.com

БОЛОЧОК БИОЛОГИЯ МУГАЛИМДЕРИН ОКУТУУДА АРАЛЫКТАН БИЛИМ БЕРҮҮ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН КОЛДОНУУ

Аннотация: Макалада келечектеги биология мугалимдерин даярдоодо аралыктан билим берүү технологияларынын маанилүүлүгү каралат. Онлайн ресурстар жана ыкмалардын окутуу процессин байытууга жана студенттерге өз алдынча изилдөө үчүн мүмкүнчүлүктөрдү берүүгө кандайча жардам бере тургандыгы белгиленет. Болочок биология мугалимдеринин окутууда, аралыктан билим берүү технологияларынын колдонулушу, биологиялык окутуунун сапатын жогорулатууга, студенттердин кызыгуусун арттырууга, билим берүүнүн өздөшүүсүн жеңилдетүүгө багытталган. Окутуунун инновациялык-технологиялык өнүгүшү, биологиялык окутуунун жаңыртылуусун талап кылат.

Мугалимдин ролу студенттерди алардын көз карандысыз изилдөөлөрүндө жана өздүк окуусунда жетектөөчү катары аныкталат. Жыйынтыктоо менен, макала аралыктан билим берүүнүн заманбап билим берүү практикасында зарыл курал экендигин баса белгилейт, бул келечектеги адистердин кесиптик сапаттарын жана өздүк окуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берет.

Негизги сөздөр: аралыктан билим берүү технологиялары, биология мугалимдерин даярдоо, электрондук окутуу, билим берүүдөгү жаңылыктар, өз алдынча окуу.

Мадиева А.М.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И.Арабаева

г. Бишкек

madieva.aida@mail.ru

Джунушалиева К/К.

кандидат педагогических наук, доцент

Кыргызский государственный университет имени И.Арабаева

г. Бишкек

kalimandzunusalieva@gmail.com

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ДИСТАНЦИОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В ОБУЧЕНИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ

Аннотация: Статья рассматривает важность использования технологий дистанционного образования в подготовке будущих учителей биологии. Она подчеркивает, как онлайн-ресурсы и гибкие методы обучения могут обогатить учебный процесс, предоставляя студентам возможности для самостоятельного изучения. Применение технологий дистанционного образования в обучении будущих учителей биологии направлено на повышение качества биологического образования, увеличение интереса студентов и облегчение усвоения знаний. Инновационное и технологическое развитие обучения требует обновления методов преподавания биологии. Роль учителя определяется как координатора, направляющего студентов в их независимых исследованиях и самообучении. В заключение, статья выделяет, что дистанционное образование является необходимым инструментом в современной образовательной практике, способствующим развитию профессиональных качеств и навыков самообучения у будущих специалистов.

Ключевые слова: технологии дистанционного образования, подготовка учителей биологии, электронное обучение, инновации в образовании, самостоятельное обучение

Madieva A.M.

senior lecturer

Kyrgyz State University named after I. Arabaev

Bishkek c.

madieva.aida@mail.ru

Dzhunushalieva K.K.

candidate of Pedagogical sciences, associate professor

Kyrgyz State University named after I. Arabaev

Bishkek c.

THE USE OF DISTANCE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TRAINING FUTURE BIOLOGY TEACHERS

Annotation: The article examines the importance of integrating distance education technologies into the training of future biology teachers. It highlights how online resources and flexible learning methods can enhance the educational process by providing students with opportunities for independent study. The application of distance education technologies in the training of future biology teachers is aimed at improving the quality of biological education, increasing student interest, and facilitating knowledge acquisition. The innovative and technological development of education requires the updating of biology teaching methods. The teacher's role is defined as a coordinator, guiding students in their independent research and self-learning. In conclusion, the article emphasizes that distance education is an essential tool in modern educational practice, aiding in the development of professional qualities and self-learning skills among future specialists.

Keywords: distance education technologies, biology teacher training, e-learning, educational innovation, self-directed learning

Азыркы учурда жогорку кесиптик билим берүүнүн артыкчылыктары багыты болуп, жогорку кесиптик компетенцияга, коммуникативдик маданиятка ээ болуп, тынымсыз

өркүндөтүүгө жана өзүн-өзү өнүктүрүүгө жөндөмдүү адистерди даярдоо саналат. Бул максатка жетүү үчүн билим берүү системасында билим берүү технологияларын өнүктүрүүнүн жаңы келечектүү багыттарын киргизүү зарыл. Ушуга байланыштуу азыркы учурда аралыктан окутуу технологияларын колдонуу университеттин окуу процессинде салттуу билим берүү формалары менен катар ишенимдүү түрдө өзүнүн ордун ээлейт [4, 237-б.].

Заманбап коомдун өзгөрүшү, адам ресурсуна болгон талаптын өсүшү келечек муунду демилгелүү жана жоопкерчиликтүү жарандар катары жетиштире ала турган жаңы муундун окутуучулары аралыктан окутуу даярдоону актуалдаштырат. Бүгүнкү күндө аралыктан окутуунун педагогикалык билим берүү системасынын негизги максат, милдеттерин жалпы стратегиясын бүткүл дүйнөнү каптаган ааламдашуу процессиндеги адамдардын, өзгөчө жаштардын дүйнө таанымынын өзгөрүшү, дүркүрөп өсүп бара жаткан технологиялык чакырыктар ж.б. менен шартталат. Ушуга байланыштуу жаңы муундагы жаштарды педагогдорду даярдоо маселеси актуалдашып, анын негизги милдети катары мамлекеттин жана коомдун койгон талаптарына шайкеш келген, өзүн-өзү тааныта билген, базар экономикасы шартындагы атаандаштыкка туруштук бере алган, жигердүү инсандарды тарбиялоо максаты коюлган. Бирок, аралыктан билим берүүнүн бул өзгөчөлүгү процессин уюштуруунун педагогикалык теориясы менен билим берүүчүлүк практикасында топтолгон тажрыйбаларды эске алуу менен ишке ашырылат [7, 194- б.].

Аралыктан окутуунун мүмкүнчүлүктөрү чексиз жана өз алдынча окуу аркылуу материалды өздөштүрүүгө, ошондой эле Интернет аркылуу мугалимдин кеңешин алууга мүмкүндүк берет [2, 167-б.].

Аралыктан билим берүү – аралыкта билим берүү маалыматын алмашууну камсыз кылуучу, билим берүү процессин колдоо жана башкаруу системасын ишке ашыруучу маалыматтык технологияларды колдонууга негизделген билим берүү чөйрөсү аркылуу билимдерди жана көндүмдөрдү алуу процесси. Бул окутуу процессин уюштуруунун заманбап маалыматтык-телекоммуникациялык технологияларын колдонууга негизделген, мугалим менен студенттин ортосунда түздөн-түз байланышсыз аралыкта окутууга мүмкүндүк берген ыкма [3, 197-б.].

Аралыктан окутуунун окуу процессинин негизи студенттин максаттуу жана башкарылуучу интенсивдүү өз алдынча иши болуп саналат, ал өзүнө ыңгайлуу жерде, жеке график боюнча окуй алат, аны менен бирге атайын окуу куралдары жана макулдашылган мугалим менен телефон, электрондук почта жана кадимки почта аркылуу, ошондой эле жекече байланышуу мүмкүнчүлүгүнө ээ.

Биология жандуу жаратылыш жөнүндөгү илим. Биологиянын кайсы бир бөлүмү менен таанышууда, мейли ботаника, зоология, анатомия, студент үчүн анын изилдөө объектисин көрүү маанилүү. Бул үйрөнүп жаткан материалды жакшыраак түшүнүүгө, окууга болгон мотивацияны жогорулатууга жана кызыгууну өнүктүрүүгө мүмкүндүк берет. Биология сабактарында ар кандай иллюстративдик материалдар (өсүмдүктөрдү, жаныбарларды жана изилденүүчү башка объекттерди), лицензиялык билим берүүчү интернет булактарынан алынган фильмдер жана видеолор, флеш-анимациялар колдонулат.

Аралыктан билим берүү технологиялары мугалим менен студенттер бири-биринен алыс болгон учурларда гана актуалдуу эмес. Бул технологиялар бетме-бет окутуу процессин бардык предметтер үчүн ыңгайлуураак кылууга мүмкүндүк берет.

Аралыктан окутуу технологияларды киргизүү процессине кененирээк токтололу. Аралыктан окутуу бул учурда салттуу билим берүү маселелерин чечүүнүн кошумча каражаты болуп

саналат. Маалымат тармактарын кеңейтет, байланыштын санын жана сапатын жогорулатат, бүтүндөй окуу процессин интенсивдештирүүгө мүмкүндүк берет. Биологияны окутууда аралыктан окутууну интеграциялоонун билим берүү моделин ишке ашыруу маалыматты берүүнүн жана уюштуруунун түп-тамырынан бери жаңы формаларын колдонууга, аны сандык жана сапаттык жактан кабыл алуунун максималдуу деңгээлин камсыз кылууга мүмкүндүк берет [1, 47-б].

Аралыктан окутуу технологияларынын артыкчылыктарына төмөнкүлөр кирет:

мугалимдин жеке кабинетинде жайгаштырылган окуу материалы кыска жана структуралуу берилгенде, теориялык материалдарды үйрөнүүдө убакытты үнөмдөй турган маалыматтын так структураланышы;

эмоционалдык жооп, ал материалды, видео жана анимацияланган фрагменттерди киргизүү аркылуу ишке ашат (видео сюжеттик негиз катары окутууда көйгөйлүү ыкманы кеңири колдонууга мүмкүндүк берет);

визуалдык кабыл алууну уюштуруунун психологиялык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен: биология боюнча кеңири окуу материалын системалаштыруу, аны изилдөө жана эстөө үчүн ыңгайлуу формада - схемалар жана таблицалар, чиймелер жана иллюстрациялар түрүндө берүү кабыл алууну жана эстеп калууну жеңилдетет;

практикалык багыт: тапшырмалар жана көнүгүүлөр; тренингдер; реалдуу кырдаалдардын мисалдары;

дистанттык чыгармачылык долбоорлорду, сынактарды;

веб-сабактар, реалдуу убакыт режиминде веб-конференциялар;

студенттердин таанып-билүү иш-аракетин өз алдынча башкаруу компонентин жогорулатуу;

студенттердин атайын техникалык көндүмдөрдү өздөштүрүү, аралыктан окутуунун ар кандай формаларында төмөнкү деңгээлден жогорку деңгээлге өтүү.

контролдоо системасы, ал тесттерден, тематикалык контролдоо тапшырмаларынан турушу мүмкүн; жыйынтыктоочу тесттик тапшырма (студенттик иш-аракеттин бул түрүн дистанттык формага киргизгендиктен, убакытты бир топ үнөмдөөгө болот; мугалим өз убактысын бул тестти текшерүүгө жана аны талдоого коротуунун кереги жок.

Биология абдан кызыктуу жана практикалык жактан маанилүү илимдердин бири болуп саналат. Окуу процессин туура уюштуруу менен ал ар бир студент жандуу жаратылыш дүйнөсүн өз алдынча изилдөөгө үйрөнүшү керек. Аралыктан окутуунун технологиясын колдонуу кеңири мүмкүнчүлүктөрдү ачат. Студенттер бардык жаңы технологиялык инновацияларды өздөштүрүшөт. Анан, албетте, студенттердин кызыгуусун, жогорку таанып билүү активдүүлүгүн максаттуу өнүктүрүү үчүн пайдалануу зарыл.

Студенттердин биология предметине кызыгуусун калыптандыруу үчүн эн мыкты өздөштүрүү принципалдуу мааниге ээ. Аралыктан окутуу билим берүүнү модернизациялоодо барган сайын маанилүү роль ойноп жатат. Аралыктан окутуу технологиясынын негизги артыкчылыгы ийкемдүүлүк болуп саналат, ал студентке сабактардын убактысын өз алдынча тандап алууга жана алардын интенсивдүүлүгүн аныктоого мүмкүндүк берет.

Биологияны окутууда аралыктан билим берүү технологияларынын колдонулушу, студенттердин билим берүү процессине болгон кызыгуусун жана активдүүлүгүн арттырууга, ошондой эле алардын чыгармачыл ой жүгүртүүсүн жана көйгөйлүү кырдаалдарды чечүү көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берет. Бул, өз кезегинде, студенттердин билим сапатын жогорулатууга жана алардын кесиптик даярдыгын жакшыртууга салым кошот.

Кыргызстандагы билим берүү системасында аралыктан билим берүүнүн интеграцияланышы, билим берүүнүн сапатын жогорулатууга жана билим берүүнүн жеткиликтүүлүгүн кеңейтүүгө багытталган. Бул процесс, студенттердин өз алдынча билим алуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жана алардын кесиптик маанилүү сапаттарын калыптандырууга багытталган.

Аралыктан окутуу технологияларында мугалимдин ролу чындыгында эле олуттуу, анткени алар студенттердин өз алдынча билим алуу көндүмдөрүн калыптандырууга жана интеллектуалдык өсүшүнө чоң салым кошот. Мугалимдер студенттерге билим берүү процессинде гана эмес, алардын жеке өсүшүндө да колдоо көрсөтүүчү негизги күч болуп саналат.

Мугалимдин ишмердүүлүгүнүн маанилүүлүгү:

- Студенттердин билим берүү чөйрөсүнө толук кандуу аралашуусун камсыз кылуу.
- Өз алдынча таанып билүү көндүмдөрүн калыптандыруу.
- Интеллектуалдык өсүшүн жана стандарттуу эмес маселелерди чечүүгө даярдыгын камсыз кылуу.
- Таанып билүү активдүүлүгүн активдештирүү.

Өз алдынча билим алуунун маанилүүлүгү:

- Студенттердин өз алдынча изденүүсүнө мотивация берүү.
- Жаңы маалыматты иштеп чыгуу жана кабыл алуу.
- Алынган маалыматты пайдалануу.

Өз алдынчалыктын маанилүүлүгү:

- Өзүн-өзү башкаруу.
- Өзүн-өзү сыйлоо.
- Өзүн өзү уюштуруу.
- Өзүн өзү мотивациялоо.
- Өзүнө ишенүү.
- Өзүн ишке ашыруу.

Бул принциптердин бардыгы заманбап билим берүү системасында абдан маанилүү, анткени алар студенттердин өз алдынча ой жүгүртүүсүн, чыгармачылыгын жана көйгөйлөрдү чечүү көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жардам берет. Мугалимдин бул ролу студенттердин кесиптик жана жеке өсүшүнө чоң таасир этет.

Мугалим үйрөтүп жаткан материалды гана билбестен, аны өздөштүрүүсү керек. Ал бир эле учурда үйрөтүп жаткан предметтинин модулун бардык көлөмүн чеберчилик менен камтышы керек. Фундаменталдуу маселелерге көңүл буруу, ар кайсы булактарда ар кандай формулировкаланган эң алгылыктуу аныктамаларды жана корутундуларды берүү, ар кандай маалымат каражаттарында жайгашкан маалыматтарды түшүндүрүү жана байланыштыруу, студентти активдүү, чыгармачылык менен өз алдынча иштөөгө кызыктыра билүү керек.

Мугалимдин ишмердүүлүгүндөгү негизги нерсе – мотивациялык маанайды түзүү, окуу-методикалык колдонмолорду камсыздоо, окуу материалдары боюнча ар бир студенттин өз алдынча иштөөсүнө түздөн-түз жетекчилик кылуу жана башкаруу.

Мугалимдин студенттердин мотивациясын күчөтүүдөгү ролу билим берүү процессинин негизги аспектеринин бири болуп саналат. Студенттердин ишмердүүлүгүн жогорулатуу үчүн мугалим алардын кызыгуусун ойготуучу жана билим алуунун маанисин түшүндүрүүчү стратегияларды колдонушу керек. Бул процессте мугалимдин милдети - окутуунун максаттарын так жана ачык аныктоо, ошондой эле студенттерге алардын билим алуусунун практикалык пайдалуулугун жана маанилүүлүгүн көрсөтүү.

Мугалимдин мотивациялык стратегиялары:

- *Окутуунун максаттарын ачык аныктоо:* Студенттерге берилген дисциплинанын максаттарын жана алардын келечектеги кесиптик жана жеке өсүшүндөгү ролун түшүндүрүү.
- *Билимдин практикалык пайдалуулугун баса белгилөө:* Студенттерге алар үйрөнүп жаткан маалыматтын жана көндүмдөрдүн күнүмдүк жашоодо жана кесиптик ишмердүүлүктө колдонулушун көрсөтүү.
- *Мотивациялык оюндарды колдонуу:* Окутуунун активдүү формаларын жана методдорун колдонуу менен студенттердин билим сапатын жогорулатуу жана алардын чыгармачылык активдүүлүгүн калыптандыруу.

Мугалимдин ишмердүүлүгүндөгү бул аспектилер студенттердин мотивациясын күчөтүүгө жана алардын өз алдынча билим алуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө багытталган. Мугалимдин тышкы жана ички факторлорго таасир этүүчү күчү студенттердин мотивациялык маанайын камсыз кылууда чечүүчү ролду ойнойт. Студенттердин өз алдынча изденүүсүн жана жаңы маалыматтарды иштеп чыгуусун күчөтүү үчүн мугалимдин түрткү берүүчү таасирлери маанилүү [5, 45-б.].

Биологияны окутууда чыгармачыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү үчүн мугалимдердин колдонуучу ар кандай стратегиялары бар. Бул стратегиялар студенттердин өз алдынча чечим кабыл алуу жөндөмдөрүн жана чыгармачылык потенциалын күчөтүүгө багытталган. Төмөндө биологияны окутууда аралыктан билим берүү технологияларын колдонуу менен чыгармачыл ой жүгүртүүнү кантип өнүктүрүүгө боло тургандыгы жөнүндө бир нече сунуштар берилген:

1. ***Көйгөйлүү кырдаалдарды түзүү:*** Студенттерге биологиялык көйгөйлөрдү чечүү үчүн реалдуу же виртуалдык лабораториялык иштерди жүргүзүүгө мүмкүнчүлүк берүү. Мисалы, экосистеманын өзгөрүшүн моделдөө же генетикалык алгоритмдерди колдонуу.
2. ***Стандарттуу эмес ыкмаларды издөө:*** Интерактивдүү окутуу платформаларында студенттерге биологиялык процесстерди түшүндүрүүчү анимациялар жана симуляцияларды колдонуу. Бул аларга көрүнүштөрдүн ар кандай аспектилерин изилдөөгө жана түшүнүүгө жардам берет.
3. ***Тажрыйбанын натыйжаларын колдонуу:*** Студенттердин өздөрүнүн изилдөөлөрүн жүргүзүүсүнө жана алардын натыйжаларын башка контексттерде колдонуусуна шарт түзүү. Мисалы, биологиялык статистикалык маалыматтарды анализдөө жана аларды экологиялык мониторингде колдонуу.

Бул ыкмалар биологияны окутууда студенттердин чыгармачылык потенциалын жана өз алдынча ой жүгүртүүсүн өнүктүрүүгө жардам берет. Аралыктан билим берүү технологиялары биологиялык билим берүүнүн потенциалын кеңейтүүгө жана тереңдетүүгө мүмкүндүк берет, анткени алар студенттерге илимий жана илимий-популярдуу материалдарга кеңири жетүүнү камсыз кылат. Мугалимдердин бул ролу студенттердин кесиптик жана жеке өсүшүнө чоң таасир этет [6, 181-б.].

Корутунду

Аралыктан билим берүү технологияларынын биология мугалимдерин окутууда колдонулушу учурдагы билим берүү процессинин сапатын жогорулатууга багытталган. Студенттердин кызыгуусун арттырууга, билим берүү системасын замандаштырууга жана инновациялык ыкмаларды киргизүүгө мүмкүндүк берет. Аралыктан билим берүү

технологиялары келечектин жана жаш муундардын биологиялык билимдеринин сапаттуу өнүгүшүн камсыз кылат. Мындай технологиялар биология мугалимдеринин профессионалдык өсүшүнө, алардын билим берүүдөгү ролунун жогорулашына шарт түзөт.

Табигый-математикалык билимдер кафедрасынын аралыктан окутуу технологияларын колдонуу менен биология мугалимдерин даярдоо программасынын максаттары абдан маанилүү жана заманбап билим берүүнүн талаптарына жооп берет. Бул программанын негизги максаттары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- *Кесиптик деңгээлди эске алуу*: Ар бир студенттин жеке кесиптик деңгээлин эске алуу менен, алардын келечектеги мугалим катары иштөөгө даярдыгын камсыз кылуу.
- *Өзүн-өзү аныктоо*: Студенттерге өздөрүнүн кесиптик жолун аныктоого жардам берүү жана алардын өз алдынча билим алуу көндүмдөрүн өнүктүрүү.
- *Кесиптик сапаттарды өнүктүрүү*: Келечектеги биология мугалимдеринин кесиптик маанилүү сапаттарын, анын ичинде чыгармачылыкты жана критикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрүү.

Аралыктан окутуу технологияларынын колдонулушу менен, студенттерге индивидуалдык жана дифференцияланган окутуу ыкмаларын колдонуу мүмкүнчүлүгү берилет. Бул ыкмалар студенттердин өз алдынча маалымат издөө көндүмдөрүн өнүктүрүүгө жана алардын билим алуу процессине болгон мотивациясын жогорулатууга өбөлгө түзөт. Ошондой эле, бул технологиялар студенттерге биологиялык билимдерди кеңири жана тереңирээк өздөштүрүүгө шарт түзөт.

Аралыктан билим берүү технологиялары биология мугалимдери үчүн билим берүү процессин жаңы деңгээлге көтөрүүгө чоң мүмкүнчүлүк түзөт. Бүгүнкү күнү технологияларды интеграциялоо, индивидуалдуу билим берүү жана студенттер арасында социалдык байланыштарды бекемдөө - бул билим берүү системасынын эффективдүүлүгүн арттыра турган негизги факторлор. Эгер мугалимдер бул мүмкүнчүлүктөрдү натыйжалуу пайдалана билсе, биология болүмүндөгү билим берүү процессинин сапатын жогорулатуу, жаш муундарды даярдоо жана глобалдык актуалдуу маселелерди чечүүдө чоң алга жылууларды камсыз кыла алабыз.

Колдонулган адабияттар:

1. Гаврилова Л. А. Дистанционное образование. Электронные курсы: Учебно-методическое пособие для преподавателей. – Екатеринбург: Из-во УГГУ, 2006. – 74 с.
2. Зайченко Т. П. Основы дистанционного обучения: Теоретико- практический базис: Учебное пособие. – Изд-во РГПУ им. Герцена, 2004. – 167 с.
3. Липенская, И.А. Формирование предметных компетенций бакалавра (профиль «начальное образование»): дис. ... канд. пед.наук: 13.00.08 / И.А. Липенская. – Самара, 2014. – 197 с.
4. Современные образовательные технологии в учебном процессе вуза: методическое пособие / авт.-сост. Н. Э. Касаткина, Т. К. Градусова, Т. А. Жукова и др.; отв. ред. Н. Э. Касаткина. – Кемерово: ГОУ «КРИПО», 2011. – 237 с.
5. Чалданбаева А.К. Опыт разработки и внедрения образовательных стандартов на основе компетентностного подхода в процесс профессиональной подготовки учителя биологии //Высшее образование сегодня. – Москва, – 2015, №10. – С. 45-48.
6. Чалданбаева А.К., Ахматцияева Р.К. Жогорку мектептерде жалпы биология курсун өздөштүрүүдө интерактивдүү окутуу технологияларын пайдалануу //Наука и новые технологии. – Бишкек, 2018. – С. 180-186.

7. Өмүрканова Ч.Т., Шамканова Г.Дж., Абдыкеримова А.Ш. Студенттерди аралыктан окутуунун педагогикалык илимий негиздери //Вестник КГУ им. И. Арабаева. -2024.-№4/1. – С.191-199.

Рецензент: педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Усенгазиева Г.С.